

Notat

MILJØMINISTERIET

Miljøstyrelsen

Orienteringsnotat

Kemikalier
J.nr. MST- 609-00028
Ref. MOMWE
Den 15. april 2009

4. Partskonference under Stockholm-konventionen om persistente organiske forureningsstoffer, Geneve den 4. - 8. maj 2009

Baggrund

Stockholmkonventionen om persistente organiske forureningsstoffer (POP-stoffer) blev underskrevet i Stockholm den 22. maj 2001 og trådte i kraft den 17. maj 2004. Danmark ratificerede konventionen 17. december 2003. Konventionens besluttende forsamling er partskonferencen, hvor konventionens parter træffer beslutning om konventionens videre udvikling og løbende arbejde.

Konventionen regulerer indtil videre 12 stoffer i bilag A, B og C, som omfatter: A: Forbud (9 stoffer), B: Begrænsning (1 stof: DDT) og C: Reduktion/eliminering af utilsigtet produktion/udslip (fire stoffer, herunder dioxiner). To stoffer er omfattet af både annekset A og C.

Der er tre centrale globale miljøkonventioner, som regulerer kemikalier. Udover Stockholmkonventionen er det Rotterdamkonventionen om forudgående samtykke for handel med farlige kemikalier og Baselkonventionen om affald. Der har de senere år været en proces i gang mellem de tre konventioner, som er mundet ud i en række anbefalinger for styrket samarbejde og koordination.

Centrale emner på CoP3

Der er væsentlige emner på partskonferencens dagsorden, som kan få stor betydning for dens videre udvikling og effektivitet. Hvad angår den videre udvikling, drejer det sig om optagelse af nye stoffer. Hvad angår effektivitet drejer det sig især om vedtagelse af en overholdelsesmekanisme, vurdering af konventionens effekt på det globale miljø, processen om tættere samarbejde og koordinering mellem de kemikalierrelaterede konventioner samt implementeringen af konventionen i udviklingslandene, med fokus på finansielle ressourcer og centre for kapacitetsopbygning og overførsel af miljøteknologi, herunder på affaldsområdet.

Optagelse af nye stoffer

Stockholmkonventionens videnskabelige komite har indstillet følgende 9 stoffer, som opfylder konventionens kriterier, til optagelse: octabromodiphenyl ether (octa-BDE), pentabromodiphenyl ether (penta-BDE), chlordecon, hexabromobiphenyl, alfa og beta – hexachlorocyclohexan (α - og β -HCH), Lindan (γ -HCH), perfluoroktansulfonater (PFOS) og pentachlorbenzen.

Syv af stofferne anvendes stort set ikke længere, men optagelsen under konventionen er vigtigt for at sikre, at brugen ikke genoptages, ligesom behandling af gamle lagre af stofferne skal ske på en miljømæssig korrekt måde. Anderledes forholder det sig for lindan og PFOS, som stadig anvendes. Flere lande forventes at modsætte sig, at der optages flere stoffer, da de mener, det er for tidligt i forhold til udfordringerne med implementering af de 12 eksisterende. Særligt forhandlingerne om optagelse af lindan og PFOS vurderes at blive vanskelige, da de er i brug endnu.

Det er dog vigtigt fra i-landenes side at sende et signal om, at alle stoffer, som opfylder konventionens kriterier, bør optages. For at opnå størst mulig miljømæssig gevinst, må der også optages

stoffer, som stadig anvendes, og ikke kun stoffer, som allerede er udfaset. En mulig løsning på de modsatrettede interesser kan være at optage stofferne med specifikke undtagelser til anvendelse. Det er bedre at få stofferne optaget med undtagelser end slet ikke, og tidsbegrænsede undtagelser kan overvejes, hvor der endnu ikke er egnede alternativer, og hvor brugen vurderes nødvendig. Tidsbegrænsning vil fremme udviklingen af substitutionsmuligheder.

Danmark arbejder for, at alle 9 stoffer, der er indstillet til optagelse under konventionen, optages og at forhandlingerne fokuserer på de stoffer, hvis optagelse nedbringer belastningen af miljøet mest.

Overholdelsesmekanisme

En overholdelsesmekanisme skal sikre, at parterne overholder konventionens bestemmelser. Fokus vil være på at hjælpe lande, der har problemer med implementering, men en mekanisme bør også indeholde muligheder for andre tiltag overfor lande, som til stadighed ikke overholder konventionen. Forhandlingerne forventes at blive vanskelige, men det er ikke udelukket, at der kan vedtages en mekanisme på denne partskonference.

Etableringen af en overholdelsesmekanisme vil indebære, at der nedsættes en komité til vurdering og behandling af tilfælde af manglende overholdelse. Der har været forhandlet om en mekanisme på de tre første partskonferencer, hvor der er sket en del fremskridt. Der udestår dog stadig et par væsentlige elementer, særligt i forhold til, hvem der skal kunne starte komitéens arbejde samt beslutningsregler for komitéen. Erfaringer fra andre konventioner viser, at hverken selve den part, som har problemer, eller andre parter, er tilbøjelige til at starte sager. Det er derimod konventionssekretariatene, som følger landenes implementering tæt. Alternativt til sekretariatet kunne komitéen selv få lov til at rejse sager. Vedrørende beslutningsregler bør komitéens arbejde ikke kunne blokeres af et enkelt medlem, og der bør derfor være mulighed for en form for flertalsafgørelse.

Danmark arbejder for, at der etableres en overholdelsesmekanisme med en overholdelseskomité, som kan træffe beslutninger ved flertalsafgørelse, samt at overholdelsesmekanismen kan igangsættes af andre end parten selv, helst også af konventionens sekretariat, alternativt komitéen selv.

Effektivitetsevaluering af konventionen

Effektivitetsevaluering er vigtigt for at kunne vurdere, om konventionen opfylder sit formål om at nedbringe den globale belastning med POP-stoffer. En første evaluering skal finde sted på denne partskonference. Den er først og fremmest baseret på national rapportering og en global monitoringsplan, som er foreløbigt etableret under konventionen. Der er mange lande, der endnu ikke har opfyldt deres rapporteringsforpligtelser, og der er identificeret en vis mangel på regionale data, som skal afhjælpes. Det er foreslået, at monitoringsplanen endeligt godkendes på denne konference.

For at sikre de bedste data, samtidig med, at man undgår unødige og omkostningskrævende dataindsamling, er det foreslået, at et nærmere fastsat grund data sæt indgår i monitoringsplanen. Som udgangspunkt er der benyttet eksisterende måleprogrammer, herunder det arktiske monitoringsprogram AMAP under Arktisk Råd. Der er dog konstateret huller i den geografiske spredning af måleprogrammer, og der mangler derfor grunddata for nogle delregioner. Udbedring af mangler i datagrundlaget, der vedrører regioner af u-lande, bør afhjælpes ved hjælp af finansiel støtte fra den globale miljøfacilitet GEF, som er finansieringsmekanisme for konventionen.

Danmark arbejder for, at

- *der vedtages en global monitoringsplan, som omfatter regional og global monitoring på basis af grund data*

- sikre fortsat videreførelse af de eksisterende monitoringsprogrammer, som er vigtige for at kunne vurdere konventionens effekter
- national rapportering forbedres, så den i højere grad bidrager til effektivitetsevaluering
- partskonferencen anmoder GEF om at støtte tiltag, som udbedrer manglerne i datagrundlaget i u-landene.

Samarbejde og koordination mellem de tre kemikalierelaterede konventioner

Der blev efter opfordring fra Stockholmkonventionens anden partskonference etableret en proces med det formål at fremme samarbejde og koordination med Rotterdamkonventionen og Baselkonventionen. Processen er nu afsluttet, og der foreligger en pakke af anbefalinger til, hvordan dette kan udmøntes i praksis, både administrativt og i konkret implementering af konventionen. Danmark har aktivt bidraget til formuleringen af anbefalinger med henblik på at sikre et effektivt samarbejde, som udnytter synergier mellem de enkelte konventioner og bidrager til, at der opnås en bedre miljøeffekt for de midler, der anvendes.

Basel- og Rotterdam-konventionernes seneste partskonferencer i 2008 har allerede vedtaget pakken af anbefalinger. Vedtages den også på denne partskonference, kan anbefalingerne føres ud i livet. Der vil i så fald blive afholdt en fælles partskonference for de tre konventioner i 2010, som skal vedtage en række nødvendige formelle beslutninger.

Danmark støtter, at pakken af anbefalinger vedtages.

Implementering af konventionen i udviklingslandene: Finansielle ressourcer og centre for kapacitetsopbygning og overførsel af miljøteknologi

Finansiering er altid et centralt emne for udviklingslandene. Med Kina i spidsen stod de bag en beslutning på den anden partskonference om at opgøre behovet for finansiering til implementering af konventionen. Den vurdering, der er udarbejdet til partskonferencen, kommer frem til nogle meget store beløb, men der kan stilles spørgsmålstejn ved en række elementer og dermed ved beløbsstørrelsen. Der er dog klart behov for finansielle midler, og disse skal især komme fra GEF, som hidtil mest har støttet udarbejdelsen af handlingsplaner.

Oprettelsen af regionale og subregionale centre for kapacitetsopbygning og teknologioverførsel er også et meget vigtigt emne for u-landene: Partskonferencen har vedtaget at godkende centre, som opfylder en række specifikke krav, der skal sikre centrenes effektivitet og levedygtighed. Der er indtil videre nomineret 12 centre til godkendelse, som dog ikke alle ser ud til at opfylde godkendelseskravene. De dækker heller ikke geografisk optimalt, især mangler der et center, som kan servicere den engelsktalende del af Afrika.

Danmark arbejder for

- at GEF anmodes om at øge støtten til egentlig implementering i u-landene
- at der kun godkendes centre, som opfylder alle opstillede krav, og at der for eventuelle yderligere centre fokuseres på sub-regioner, hvor der er konstateret manglende dækning, først og fremmest for den engelsktalende del af Afrika.

./. Dagsordenen for mødet vedlægges til orientering.